

M. I.

LIETUVIŲ

1

№ 1.

KAINA:

Metams 4 rb., pusme-
čiui 2 rb. 10 kap., 3
mėnesiams 1 rb. 10 kap.
1 mėnesiui 35 kap.

Skyrium numeris 5 kop.

BALSAS.

Rugsėjo 2 d. 1915 m.

SKELBIMAI:

Petito eilė (5 skiltys)
prieš tekstą 60 kap.,
po teksto 30 kap.,
Darbo ieškantiems:
eilė 10 kap.

Redakcijos ir Administracijos adresas: PETRAPILIS, Baskov per. № 29, b. 10. (Znamenskų g. kampas). Tel. 652-02.
Redakcijos sekretorius L. Noreika priima kasdien, be sekmadienių, nuo 12—2 val. dieną.

! DIDŽIAUSIA NAUJIENA !
KONCERTAS!!

Taiso Imperatoriaus teatrų artistė M. DOLINA.

Dalyvauja Imperatoriaus teatrų solistai, didžiausias Imperatoriškųjų teatrų choras, du karo orkestrai — pučiamų ir griežiamų instrumentų, ir t.t.
Solistai ir choras padainuos ir lietuvių dainų ir kompozicijų. Choras pagiedos sąjungininkių tautų himnus, tarp jų ir lietuvių.

Visas pilnas bus pavestas Petrapilio Lietuvių Komitetui ir apskritai lietuviams nuo karo nukentėjusiems šelpti.

Koncertas bus rugsėjo 8 d. Činzelio cirke. Pradžią 1³/₄ val. dieną.

Bilietus galima pirkti:

- 1) Centraliniame Lietuvių Komitete—Baskov per. 29—10, telef. 652—02.
- 2) Petrapilio Lietuvių Komitete—Zabalkan. prosp. 30—34, telef. 273—27.
- 3) Pas atst. kun. J. Laukaitį—Masterskaja 9—8, telef. 622—41.
- 4) Pas V. Matulaitį—Fontanka 45—6, telef. 633—21.
- 5) E. Novickio magazine—Pasažas 48, telef. 31—06.
- 6) Pas adv. A. Spurgą—Basein. 60—66, telef. 433—43.
- 7) Pas kun. O. Giredraitienę—Aleksiejevskaja 5, b. 2; telef. 577—99.

- 8) Pas grovienę A. O'Rurkienę—Masterskaja 9, telef. 489—64.
- 9) Pas gener. K. Vsevoložskienę—Francuz. nab. 16, telef. 424—34.
- 10) Pas prof. kun. B. Česnį—Vos. sala 1 lin. 52, telef. 478—02.
- 11) Pas kanaun. kun. J. Senkų—Nevos pr. 32/34, telef. 75—73.
- 12) Pas notarą Zabielskį—Nevos. pr. 6, telef. 219—67.
- 13) Pas inž. J. Galinį—Vos. sala 27 l. № 6, telef. 608—85.
- 14) Ir Činzelio cirko kasoje.

Lietuvių Balsas.

Šiuo sunkiu laiku Lietuvių Balsas beliko tik vienas lietuvių laikraštis greta „Rygos Garso“. Tad Lietuvių Balsas rūpinsis, kiek galėdamas, visais Lietuvos ir lietuvių reikalais, ypač pabėgėlių, išblaškytų po plačią Rusiją. Jis padės susižinoti pabėgėliams su kiti, esant reikalui, duos teisės ir visokių kitokių patarimų ir t.t. Jis bus ryšis tarp giminių ir pažįstamų, patekusių į įvairias vietas. Kviečiame visus platinti Lietuvių Balsu tarp lietuvių, kad nieks neiktų be lietuvių spaudos žodžio.

Lietuvių Balsas eina kas savaitę. Jo kaina: metams 4 rb. pusmečiui 2 rb. 10 kap., 3 mėnesiams 1 rb. 10 kap. 1 mėnesiui 35 kap. Skyrium numeris 5 kap.

Petrapilis, rugsėjo 2 d.

Mūsų Tėvynė liepsnoje. Ugnis ir dumai apsiutė mūsų gimtąją šalį.

Vargas ir skurdas visur. Mūsų jaunos kultūros vaisiai sunaikinti. Kur buvo mūsų mokyklos, mūsų gimstančios pramonės įstaigos, mūsų draugijos ir kiti kultūros židiniai, kur mūsų broliai artojai ramiai savo tėvų žemę arė, kur dar neseniai mūsų sesutės savo dainas dainavo, ten dabar riogso vien apdege-nusvilę kaminai, granatų išraustos dirvos, o sesučių dainas pakeitė armatų baimas.

Mirties šmėkla slankioja po visą Lietuvą.

[bauginti žmonės pakilo iš savo vietų. Kas Tėvynėje liko, išsisklaidė po miškus, išsislapstė nuo kulkų, laukdami audros praeinančių; kiti vėl, išskelti išvaryti į Rusijos gilumą, išsklaidyti po visą valstybę, ieško sau pastogės ir duonos svetimame krašte.

Tėvai nežino, kur jų vaikai, moterys perskirtos su vyrais, pažįstami ir giminės nesuranda savųjų.

Visuomenės įstaigos ir veikėjai taip pat išsiblaškę, ir jų suvaikyti negalima. Laikraščiai, kurie lig šiolei palaikė ryšius su įvairiais visuomenės sluoksniais, daugiausia su stojo eję, kiti, kurie užsiliko, gali ne šiandieną rytoj sustoti.

Reikia rinkti savo išblaškytos pajėgos, reikia telkti krūvon mūsų tautiečiai, reikia kiti kitam padėti.

Reikia sužinoti, kur kas iš mūsų audros nuneštas, reikia palaikyti ryšius, kad, geresniems laikams užėjus, dūmams išsisklaidžius, lengviau būtų atgal tas pajėgas sutraukti ir, sąlygoms persimainius, savo kultūrą kelti, savo gyvenimu gyventi.

Mes tikime, kad taip nebebus, kaip ligšiol kad buvo. Praeis audra, nusiblaivys dangus, sužibės ir mums skaistesnė saulutė. Todel kviečiame tautiečius nepasiduoti nuliudimui, užgrūdinti savyje valią, sasitvarkyti, organizuoti ir laukti geresnių laikų.

Likti tokioje sunkioje valandoje mums visai be laikraščio—negalima.

Todel leidžiame jį ir leisime, kiek išgalėsime.

Mūsų laikraštis ne partijos organas ir ne vienai kuriai partijai tarnaus. Dabar mums partijų nėra, yra tik tie lietuvių su savo be galo dideliais vargais ir nelaimėmis. Todel, kam brangūs yra vargšai broliai, kviečiame visus mūsų sunkaus darbo padėti dirbti. Kada gaisras namuose, kiekvienas privalo, kas kuo sugriebęs, gesinti. Nėra čia vietos ginčams, kaip, ant kokių pamatų statyti naujus namus—pasiginčiosime paskiau, kada laikas ateis.

Rūpinimės, kiek išgalėdami, mūsų šalininkų padedami, tarnauti nuken-

tėjusių dėl karo reikalams ir pirmų pirmiausia dėsime žinių ir gyvdytų klausimus su šiais reikalais susijusius.

Kviečiame darban mūsų kolonijas ir mūsų išsimėčiusius po plačiąją Rusiją inteligentus.

Jei prieš karą mums tekdavo jiems prikaišioti, kad, iš tėvynės išbėgę, nepadeda mums kultūros kelti, tai dabar ypač atėjo valanda, kada jų visos pajėgos reikalingos mūsų tautai. Nėra to miesto, kur nebūtų lietuvių pabėgėlių, ir beveik kiekviename didesniame centre gyvena lietuvių inteligentų.

Tegu tie inteligentai organizuoja pabėgėlius į būrius būrelius, tepadeda savo tautiečiams nelaimėje, tegu padeda jų dvasios reikalus rūpinti—tuo jie geriausiai atsilygins už tą nuoskaudą, kuria jie buvo tėvynę padarę.

Rūpindamies pirmų-pirmiausia pabėgėlių reikalais, kelsime klausimus apie mūsų ateitį, tačiau neužmiršime ir mūsų dabarties gyvenimo reikalų.

Plačiai atidarysime savo laikraščio skiltis visiems tiems, kurie norės šiuos klausimus gvildyti.

Tad į darbą.

Mokyklų klausimas.

Dar prieš karui prasidedant lietuvių petrapiliečiai pagalios buvo susipratę steigti savo vaikams pradedamąsias mokyklas. Dabar tų mokyklų yra keturios: Vosylius saloj, už Nevos ir Narvos vartų ir Zabalkanskio prospe. Tų mokyklų įsisteigimas ir jų trumpa, vos trejų metų, istorija mums rodo, jog tokios mokyklos mums labai reikalingos. Lietuvių išėvių, Petrapilį apsigyvenusių, ir ramiai laiku būvė nemaža. Pabrikų rajonuose miesto pakraščiais jų pilna. Tik jie nežymūs: tautinė jų sąmonė labai mažai teisiplėtojusi, išsiblaškę, nesuorganizuoti. Vis tik ir tokiam padėjime būdami vietiniai lietuvių gana gyvai reagavo prie naujai įsikūrusių lietuvių įstaigų mokyklų. Mokinių skaičius lietuvių mokyklose iš metų į metus sparčiai augo. Mokyklų įsisteigimas ir jų su-

lyginamai neilgas gyvavimas atsiliepė į bendrąjį lietuvių kolonijos gyvenimą Petrapilyje. Žymiai pakilo pastaraisiais metais tautinė lietuvių sąmonė. Ėmė sparčiai augti ir stiprėti vietinės lietuvių draugijos, pradėjo rasti daugiau atsidavusių darbininkų visuomenės dirvoj. Galima buvo drąsiai sakyti, kad neužilgo vietiniai lietuvių bus taip sustiprėję, jog įstengs aprūpinti savomis mokyklomis ir kitus Petrapilio pakraščius. Bet šit ištiko karo audra. Ir išmetė mus iš prastojo gyvenimo vėžių ir pastatė prieš mus ištisą eilę gyvių-gyviausių klausimų. Tų gyvių klausimų tarpe vieną iš pirmiausiųjų vietų turėtų užimti mūsų mokyklų klausimas. Kaip tie paukščiai, iš savo lizdų išblaškyti, plaukia lietuvių svetur iš savo tėvynės, karo baisenybių ištremti. Nemaža jų patenka ir Petrapilin. Ateivių tarpe žymią vietą užima įvairaus amžiaus vaikai. Atvažiuosius čia lietuvių šeimynos daugiausia išsisklaido tarp svetimųjų ir vos tik maža jų dalis spėja užmegzti ryšius su lietuvių įstaigomis. Tokių šeimynų vaikai arba visai nepateks į mokyklas arba pakliūs į svetimų kitų tautų mokyklas. Vaikams belankant svietimas mokyklas, nesimokinant lietuvių kalbos, o ypač dar gyvenant tarp svetimųjų, jau nuo mažens bus susilpnintas jų ryšis su gimtuoju kraštu ir lietuvių. Ramiu laiku mes nebuvome gerai susiorganizavę, dabar gyvenimo aplinkybės dar labiau mus blaško ir sklaido. Kad pergyvenus tą baisų laiką ir tautiškai gyviems išlikus, gyviausias mūsų reikalas organizuoti ir globoti jaunąją kartą. Taigi pirmiausias mūsų uždavinys — steigti naujas mokyklas, kur tik atsirastų lietuvių vaikų. Bet steigiant tokio tipo mokyklas, kokias jau dabar turime, dar mokyklų klausimo neišrišime. Yra nemaža tokio jaunimo, kuris jau yra baigęs valsčiaus mokyklas. Savosios pradedamosios mokyklos jiems nebetinka, į kitas kokias mokyklas be kvotimų nepriima. Apie juos irgi reikėtų šiočiu ar tokiu būdu pasirūpinti. Pagalios ir su vidurinių mokyklų mokiniams ne visa dar padaryta. Tiesa, jų didžiūna į mokyklas yra įstoje, šiaip-taip savo gyvenimą susitvarke. Bet reikia neužmiršti,

jog tose mokyklose, kuriose jie mokysis, lietuvių kalbos nebus mokinama. Šiais laikais gal mums būtų nesunku ir lietuvių kalbos mokymą vidurinių mokyklų mokiniams koki nors būdu sutvarkyti. Gal geriausia būtų, kad tuos klausimus imtų kuo greičiausiai svarstyti ir risti šiais laikais veikliausioji nuo karo nukentėjusiems šelpiti Lietuvių Draugija. Artimiausiuose „Liet. Balso“ numeruose pasirūpinsiu plačiau šiame straipsnyje pakeltuosius klausimus išgildyti, kokių būdu jie būtų galima praktiškai išristi. Antanas.

Iš Valstybės Dūmos.

Jau antras mėnuo, kaip rusų akys ir širdys atkreiptos į Valstybės Dūmą, kuri šių metų liepos 19 d. iškilmingu posėdžiu vėl yra pradėjusi darbuotis. Visą Rusiją išgirdo daug tiesos žodžių, liuosų nuo cenzūros sielių ir varžymų, negirdėtų nuo pernai metų. Liepos mėnesio 19-tos dienos posėdis, nežiurint smarkių ir karštų kalbų iš kairės ir dešinės pusės, parodė gana didelį patrijotinį ūpą, kuris turėjo sužadinti norą kovoti toliau, lig galutinai priešininkas bus įveiktas. Ministerių tarybos pirmininkas pabrėžė, kad vyriausybė jau ketinanti išvien darbuotis su įstatymų leidžiamosiomis įstaigomis, kad ji palankiai elgsiantis su visais Rusijos valdiniais, be tikėjimo ir tautybės skirtumų, ir viešai paskelbė, kad karui pasibaigus bus duota Lenkų Karaliai autonomija. Ištisa kalbėtojų eilė visų karo laukuose nepasisekimų kaltę daugiausia vertė ant vyriausybės, kuri, ligšiol nepaisydama visuomenės ir neatsižūrėdama į jos reikalavimus, privėdė Rusiją prie prapulties krašto. Kalbėtojų dauguma reikalavo, kad į vyriausybės eiles būtų pašaukti žmonės, kurie jau turi igiję visos šalies pasitikėjimo, kurie norėtų ir mokėtų klausyti visuomenės. Buvo kalbėta ir apie ministerių atsakomybę Valstybės Dūmai, bet šis klausimas atidėtas tolesniam laikui. Iš lietuvių atstovų kalbėjo Yčas ir Januškevičius. Abudu juodu, aiškiomis spalvomis nubrėžė baisy Lietuvos išnaikinimą ir žiaurų mūsų žmonių varymą iš gimtinių vietų ir išrodė, kad Lietuva kenčia už Rusiją, reikalavo Januškevičius prideramų Lietuvai teisių, o Yčas, kad Valstybės Dūma išleistų įstatymą atlyginti nuostolius visiems nukentėjusiems dėl karo. Nors rusų partijų atstovai daug buvo kalbėję apie tautų vienijimos kovai su priešininku, tačiau viena aplinkybė sugadino gerą įspūdį: dauguma atstovų atmetė pageidavimą, kad kitiems būtų pripažintos lygios su rusais teisės.

Pirmasai Dūmos posėdis nepasileko be vaisių. Netrukus karo ministeris pranešė, kad jau esanti sudaryta vyriausioji komisija vyriausybės darbų netvarkai iširti ir kad kaltininkai, nežiurint jų augšto postovio, bus pašaukti atsakomybėn. Lygiai vidaus reikalų ministeris tikrino, kad bus pašalinti kai kurie gubernatoriai, kurių veikimas pasirodė esąs kenksmingas visuomenei. Netrukus buvo paskelbtas Vyriausiasis liepimas, skiriant vidaus reikalų ministerio padėjėjų buvusį Dūmos pirmininko padėjėją kunigaikštį Volkonskį, igijusį visų partijų simpatiją. Tat pirmas atsitikimas, kad į vyriausybės eiles yra pašauktas žmogus, kuris yra igijęs visuomenės pasitikėjimo.

Kilus klausimams apie valstybės gynimo organizavimą, iškilo ir pažintų skirtumai ir ši dalykų atstovų tarpe. Kairioji Dūmos dalis, vadinamoji opozicija, norėjo taip sutvarkyti gynimo organizaciją, kad V. Dūmos klausytų ir vyriausybė, bet dešinieji ėmė viršų, pasitenkindami tuo, kad Dūmos atstovai, įeidami į įvairias komisijas, padės darbuotis vyriausybei. Todel dešinieji atstovai, nematydami viešų Dūmos posėdžių reikalo, rūpinosi, kad Dūma būtų paleista, ir dauguma jų išvažiavo namon savo ūkio reikalų žinrėti.

Visuomenė, kuri daug ko iš Dūmos tikėjosi, ima jausties esanti apsiavylusi ir ima ją kritikuoti. Bat čia be tik nebus daugiau kalti vyriausybės

sybės santykiai su Duma. Visi buvo belaukia, kad sušaukus Dūmą atsistainys ir ministerių kabineto politika. Tiesa, kabinetas atsistainė, bet su tuo atsistainymu pasiliko neatsistainiusi senoji programa. Naujasis vidaus reikalų ministeris kunigaikštis Ščerbatovas pasirodė esąs labai persenėjusių pažiūrų šalininkas. Vyriausybė ligšiol nėra nė pasisakiusi, ar ji ketina mainyti politikos programą.

Dešinieji atstovai buvo įnešę įstatymų projektą apie kovą su „vokiečių įsigalėjimu“, norėdami išvesti su juo aiškiai demagogišką politiką žemėms atimti iš kolonistų vokiečių, Rusijos valdinių, prieš pusantro šimto metų apsigyvenusius Rusijoje. Tik opozicija, išrodžiusi siaurai nacionalistišką projekto tendenciją, įstatė jį į tinkamus rėmus.

Iš labiausiai rūpimų mums dalykų Duma yra paleidusi pabėgėlių šelpimo įstatymą. Tam tikslui bus sudarytas šelpimo komitetas, vidaus reikalų ministerio vadovaujamas, į kurį įeis 7 atstovai Valstybės Tarybos, 7 atstovai Valstybės Dūmos ir po vieną atstovą atskirų draugijų nukentėjusiems dėl karo šelpiti. Pabėgėlių dvasios reikalų rūpinimas bus pavestas tam tikriems kapelionams iš kunigų pabėgėlių tarpo.

Be didelių ginčų praėjo Dūmoje įstatymas ir apie pelno mokesnį. Jis yra tokios rūšies. Kas metams neturi tukstanties rublių, tas bus liuosas nuo mokesnio, bet visi, kurie turi metams pelno tukstantį rublių arba ir daugiau, turės jį mokėti. Juo kas daugiau turės pelno per metus, juo didesnį nuosimtį gaus mokėti. Taip, kas pelno turės per metus nuo 1.000 lig 5000 rub., tas mokės po 6 rub. 50 kap. nuo tukstanties; kas pelno daugiau ne 5.000 rub., tas mokės daugiau ne po 6 rb. 50 k. nuo tukstanties; kas turi pelno daugiau ne 10.000 rub., tas mokės dar didesnį nuosimtį ir t. t.

Ligšiol Duma yra apsvarsčiusi daugybę smulkių įstatymų projektų, įneštų kariuomenės vadybos, ir jau yra pradėjusi svarstyti įstatymą apie karo cenzūrą.

Paskutiniaisiais laikais yra įvykusi sutartis, vadinamoji „pažanginis blokas“ tarp didžiumos Valstybės Dūmos ir Valstybės Tarybos atstovų dėl įstatymų leidžiamųjų įstaigų programos, bet, nežiurint to, eina gandas, kad neužligo Duma busianti kuriam laikui paleista.

Naujas partijų blokas ir vyriausybė.

Įvairios Valst. Dūmos frakcijos, išskyrus tik tai pačias kairiąsias ir pačias dešiniąsias, išdirbo bendrą programą reikalavimų ir neatidėtinų valstybės darbų. Su tuo programu sutiko ir kai kurios Valst. Tarybos frakcijos. Tokiu būdu susidarė stiprus blokas aiškiu programu ir reikalavimais. Su tuo bloku negalėjo nesiskaityti ir ministerių taryba, ir joje kilo įvairių ginčų dėl jo programos. Pasirodė, kad tarybos permaža tas programą žinomas, tad ji pavedė seniausiam savo nariui P. Charitonovui aiškiau susipažinti su juo ir pasitarti su bloko atstovais. Todel P. Charitonovas rugpjūčio 27 d. pasikvietė atstovus, pasirašiusius bloko sutartį, pas save. Šiame pasikalbėjime dalyvavo ir trys naujieji ministrai: A. Chvostovas, V. Šachovskojus ir M. Ščerbatovas. Atstovai nurodė, kad svarbiausias sutarimo punktas, tai reikalingas sudaryti stiprią valdžią, kuria pasitiktų visuomenė. Visos kitos programos dalys esančios surištos su šiuo pirmuoju punktu ir turinčios būti vyknamos tik tai išpildžius jį: jos kreipiamos į žmones, kurie turės pasitikėjimo visuomenei. P. Charitonovui pasiūlius, atstovai išreiškė norą, kad apie tokią jų nuomonę būtų pranešta Augščiausiajai Valdžiai.

Rugpjūčio 28 d. ministerių tarybos posėdyje P. Charitonovas smulkiai išdėstė pasikalbėjimų su atstovais turinį. Pranešėjas nurodė, kad tie klausimai, kurie buvo ministeriams nevisiškai aiškūs, pilnai paaiškėję

ir visi atstovai pilnai sutaria juose. Charitonovas nurodė, kad šio toks nesutikimas apsiereiškes tik tai lenkų klausime. Bloko narys V. Lvovas nurodė, kad Lenkų autonomija turinti būti vyknamas drauge su žemės klausimo išrišimu Vakarų krašte, ir kad kartu su Lenkų autonomija ten turį būti įvesti lenkų žemės valdymo suvaržymai. Antra vertus, P. Miliukovas nurodė, kad čia apsiereiškią atbalsiai tų ginčų, kurie buvo prieš padarant bloko sutartį, ir kad žemės valdymo suvaržymas, kaip piliečių teisių suvaržymas, neturįs būti daromas. Autonomijos įvykinimas negalįs pareiti nuo žemės klausimo išrišimo Vakarų krašte.

Paskui P. Charitonovas nurodė, kad atstovai išaiškine savo pažiūrą į amnistijos klausimą. Atstovai pabrėžė, kad šiame punkte jie supranta bendrą taisyklę visiems, išskyrus tik kai kurias pasikaltėlių rūšis.

Toliau P. Charitonovas pažymėjo visai tvirtą atstovų aiškinimą to punkto, kuriame kalbama apie žydų klausimą. Charitonovo žodžiais, atstovai pranešė, kad dėl šio klausimo aštrumo jie formulavę šį punktą labai atsargiai, bet kad jie matą būtiną reikalą imties žydų paliuosavimo iš tų ribų, į kuriuos juos įspaudė jų varžomieji įstatymai.

Kada buvo kalba apie 5 nuteistuosius Valst. Dūmos narius s.-d., A. Chvostovas nurodė, kad jis smulkiai susipažinęs su šiuo dalyku ir su tais faktais, kurių jam nurodęs atstovas A. Kerenskis, padaręs išvadą, kad šioje byloje nebuvę teismo paklaidos.

Baigęs pranešimą, P. Charitonovas bendrais žodžiais išreiškė ir savo išvadą. Nurodydamas visų pasirašiusiųjų sutartį, solidarumą, jisai manęs, kad pati sutartis labai žymus faktas, nes ji sutelkusi apie save įvairių politikos pažiūrų žmones. Šis dalykas verčia kreipti į ją ypatingos dėmes. Pats programą, bloko išdirbtas, neturįs, jo nuomne, savyje tokių punktų, kuriuos būtina reikėtų atmeti. Ir jeigu sutikti su tuo, kad dabartiniu metu, be išrišimo karo iškeltųjų klausimų, galima imties vykinti ir bendrą įstatymų, — tai sutarties išdirbtas darbų plenas negalįs iššaukti didelio pasipriešinimo. Bet ar galima tas programą įvykinti, Charitonovo nuomone, tai jau kitas klausimas, į kurį jis negalėtų atsakyti pritardamas.

Vyriausioju viso dalyko punktu, P. Charitonovo nuomone, esąs pirmasai punktas, kuriame kalbama apie sudarymą vyriausybės, turinčios visuomenės pasitikėjimo. Nesipriešindamas tokio principo teisingumui apskritai, pranešėjas manęs, kad šis punktas išrišti nesą ministerių tarybos kompetencijoje, kuri galinti tik tai, jei tat bus pripažinta norima, pranešti apie tai Augščiausiajai Valdžiai.

Po pranešimo kilo ginčų, kuriuose paaiškėjo, kad ministerių taryba pripažįsta, jog parlamento sutarties sudarytasai programą negali turėti rimto priešinimos, bet kad dabartinė ministerių taryba negali imties jo įvykinti.

Apie pirmąjį punktą — apie sudarymą vyriausybės, turinčios visuomenės pasitikėjimo, — nutarta pranešti Augščiausiajai Valdžiai.

Lietuvių pabėgėliams gimnazijos.

Lietuvoje mokyklos užsidarė. Kauno, Vilniaus, Marijampolės, Šiaulių Panevėžio, Mintaujos ir kitos vidurinės mokyklos nežinia kur dingo. Mokiniai išsisklaistė po visą Rusiją. Kai kuriems pavyko įstoti į mokyklas, bet daugybė liko už jų durų. Tad Centralinis Lietuvių Draugijos Komitetas nukentėjusiems dėl karo šelpiti rūpinasi teikti mokslą tiems, kurie nepateko dar į gimnazijas kitur. Komitetas tarėsi su Vilkaviškio gimnazijos direktoriumi, kad jo vedamoji gimnazija patarnautų mūsų pabėgėliams. Jau buvo beveik sutarta, bet kilo neišvengiamų kliūčių su jos perkėlimu. Mokslo apygardos globėjas pareikalavo iš direktoriaus garantuoti visiems metams mokytojams algas.

Kadangi jis tokios garantijos negalėjo duoti, tai ir Vilkaviškio gimnazijos atidaryti nebuvo galima. Gi Komitetas jau rugp. 2 d. išgabeno iš Vilniaus mokimus į Voronežą ir ten įtaisė jiems bendrabučius.

Tada V. Dūmos atstovas M. Yčas išgavo iš žmonių švietimo ministerio gr. Ignatjevo leidimą tuojau įkurti visai naują vyrų gimnaziją Vilniuje ir dabar kuriam laikui iškelti ją į Voronežą. Gimnazija su visomis vyriausybės gimnazijų teisėmis — mokiniams ir mokytojams. Jos direktorium paskiestas buvusis Vilkaviškio gimnazijos direktorius Slasčevskis ir keletas tos gimnazijos mokytojų. Mokslas naujai M. Yčo įsteigtoje lietuvių gimnazijoje jau prasidės rugsėjo 1 d. Vidurinių mokyklų mokiniai lietuviai, kurie dar nėra niekur įstoję, turi pasiskubinti įduoti prašymus priimti į lietuvių gimnaziją Voroneže. Prašymai galima duoti arba gimnazijos įsteigėjui M. Yčiui (Petrograd. Baskov per, 29, b. 10), arba siųsti į Voronežą: Воронежъ губ., Директору частной мужской гимназии М. М. Ичаса. Vietų dar yra visose klasėse. Kas gyvena Petrapilyje, žinių apie gimnaziją gali gauti Centraliniame Lietuvių Draugijos d. k. n. š. Biure (Baskov per. 29, b. 10) kasdien nuo 11 lig 3 v.

Mokiniams pabėgėliams Centralinis Lietuvių Draugijos Komitetas įtaisė Voroneže bendrabučius su visu išlaikymu. Kas neturės kuo užsimokėti už mokslą, bus paliuosuotas.

Dėl tų pačių priežasčių atstovas M. Yčas išgavo iš žmonių švietimo ministerio leidimą steigti Vilniuje gimnaziją ir mokinėms. Gimnazija bus atidaryta Voroneže, kaip tik susirinks užtenkamas skaičius mokinių, norinčių eiti mokslą toliau ir šiais sunkiais metais. Reikia, kad tokių merginų būtų ne mažiau, kaip 200.

Centralinis Lietuvių Draugijos Komitetas, įsikūrus į moterų gimnazijai, įtaisys ir merginoms pabėgėlėms bendrabučius su visu išlaikymu. Kurios negalės užsimokėti gimnazijai už mokslą, bus patiuosuojamos. Su prašymais ir kitokiais reikalais reikia kreipties tiesiai į gimnazijos steigėją M. Yčą augščiaur nurodytu adresu. Užkarto bus atidarytos visos klasės. Lietuvaitės, kurios dėl kokių nors priežasčių negalėjo įstoti į vidurinę mokyklą ir nenori pragaišinti mokslo metų, turi pasiskubinti siųsti prašymus.

Vilniuje.

Iš Kauno pusės eina vis blogesnės žinios. Priešininkas ugnies ir plieno lietumi pila Užnemunės laukus ir Aleksotą. Kairiosios Nemuno pusės fortai jau merdėja paversti griuvėsiais. Vokiečių puolimai netik nesiliauna, bet kas valanda eina smarkyn. Jau jie arti miesto, jau netrukus prasisvers į jį. Pabėgusieji, visi vienu balsu, sako, Kaunas nebeatsilaikysias.

Kaunas — Vilniaus vartai, jo viltis. Kiekvienas šuvis į Kauno tvirtumą judina vilniečių širdį, kelia nerimą. Pirmiau priešininko „piktieji paukščiai“ suko vien tik po Vilniaus apylinkes. Ypač jie buvo pamėgę Lentvarą, kurį lankė mažne kasdien, spaudydami jį bombomis. Paties Vilniaus ilgą laiką jie vis dar nekludė, nebent retkarčiais lėkė pro jį pasižvalgyti. Bet susigrūmė Kaunas su priešininku — „piktieji paukščiai“ pasirodė ir Vilniuje, skelbdami miestui blogą naujieną. Cepelinai ir aeroplanai pačiu įmingiu, apie pusiau antros naktį, ėmė sukti apie geležinkelio stotį ir mėtyti bombas, taikydami ją sugriauti arba bent išardyti geležinkelį. Kreiva vokiečio ranka: visi jo paleistieji sviediniai kluvo ne ten, kur buvo norima pakliūti, bet arba į tuščią vietą, arba į niekuo nekaltų žmonių namus.

Pirmasis priešininko aeroplanų žygis į Vilnių nedaug eibių tepadarė, bet baiginti daug ką įbaugino. Mieste ėmė pasakoti, kad vokiečiai išmėtė atsišaukimus, kuriuose pataria ramiesiems gyventojams pasitraukti nuo stoties toliau į miestą, nes, gir

di, jie vėl atleksią ir tada smarkiau bombarduosią iš oro stotį. Mieste kilo sambrūzdis. Nuo stoties žmonės tikrai ėmė daug kas kraustyti į miesto vidurį, o iš miesto, kas baikštesnis, bėgti kitur.

Kovos linija, tarsi didžiulis smauginas, riečia Vilnių iš vakarų ir iš šiaurės. Griausmu griaudamas, krauju taškydamas, visa naikindamas, runguojasi jis, vingiais užgriebdamas miestus, miestelius ir sodžius. Jis slenka vis artyn ir artyn. Darosi tikrai nejauku.

Tarsi dangus niaukiasi, tarsi be galo baisi audra artinasi, nuo kurios kiekvienam norisi pasislėpti, savo gyvybę gelbėti. Išžiūrėjęs pamatysi, kad kaž-koki nerimastis, kaž-koks lūkesys spaudžia visą Vilnių, visus jo įvairius gyventojus.

Vyriausybės įstaigos pamažu jau ima kraustyti ir dangintiesi kitur. Žmonės taip-pat, kas tik liuose-nis ir turi šio tokio turto, skubina jį išvežti ir patys išvažiuoti. Geležinkelis užverstas daiktais. Tarnaudamas visų-pirma karo reikalams, liuosųjų žmonių ir jų daiktų neapsėja imti.

Lietuvių Draugijos Komitetas del karo nukentėjusiems šelpti, turėdamas savo globoje pačiame Vilniuje ir Trakuose daug pabėgėlių mokinių, vaikų ir merginų, visų-pirma ėmė jais rūpintis. Pavyko išgauti visą traukinį mokinių bendrabučiams išvežti. „Žiburio“ mergaičių gimnazija jau pirmiau buvo išvažiavusi iš Trakų į Sieną, Mogilevo gubernijoje. Rugpjūčio 2 d. atėjo eilė ir kitiems mokiniams ir mokinėms.

Mokiniai ir mokinės buvo jau pripratę prie Vilniaus. Lietuvių Draugijos Komitetas tėvo širdimi globojo juos, rūpino mokslus einančią jaunuomenę, tą tautos viltį, kuo tik reikėjo, kiek tik galėjo. Tad ruošiantis į kelionę, traukiant į stotį arba atsiveikinant su pasiliekančiais, galima buvo pamatyti ne vieną blakstėną apsirasojusią. Pirmiau, bėgdami iš Marijampolės, Vilkaviškio, Kauno, Šiaulių, Telšių, Palangos ir kitų vietų, bėgo į Vilnių, keldamies iš vieno Lietuvos krašto į kitą, bet vis tik pas savuosius, pas lietuvius. Gi ši kartą teko bėgti jau visai iš Lietuvos ir leisties svetur, į nežinomą šalį.

Išvažiavus mokslus einančiai jaunuomenei, Vilniaus lietuvių tarpe pasidarė trukumas. Prislėgtas upas dar daugiau nuslugo. Paprastas linksnumas, veido šviesumas kaž-kur dingo. Visi vaikščioja kaž-kokie susirūpinę, visi laukia kaž-ko didelio, nepaprasto atsitikant.

L. N.

Pabėgėlių šelpimo reikalai.

Priešininkui slenkant vis toliau, didelės pabėgėlių minios iš Lietuvos, pametę namus, mantą ir visą savo turtą, plaukia į Rusijos gilumą, sklaistosi daugiausia po jos miestus. Daugybė jų jau suplaukė ir į Maskvą.

Maskvoje lietuvių pabėgėlių reikalais rūpinasi lietuvių draugija. Maskvoje gyvena ir Lietuvių Draugijos Centralinio Komiteto del karo nukentėjusiems šelpti narių adv. P. Leonas ir inž. Naruševičius. P. Leonas yra igaliotas atstovauti visose Maskvos organizacijose Centralinį Lietuvių Komitetą ir rūpintis pabėgėlių reikalais. Didžiosios rusų organizacijos — zemstų ir miestų sąjunga — pasiėmusios globoti ir pabėgėlius, plačiai organizuoja tą darbą. Jos kviečia visur dalyvauti tautų organizacijų atstovų, tarp jų ir lietuvių.

Lietuvių Draugijos Centralinio Komiteto narių P. Leonas ir inž. Naruševičius, pasitarusiu su kitais Maskvos lietuvių visuomenės darbininkais, pasinaudojęs Lietuvių Komiteto padarytos pabėgėlių anketos žiniomis, sustatė raštą, kuriame išdėjo sąmatą, kiek maž-daug reikės lėšų pabėgėliams laikyti, ir įteikė jį miestų sąjungai. P. Leono apskaityme lietuvių tautos parodyta apie 2½ milijono. Reikia atninti, kad jis čia ima tik lietuvius, kurie gyvena pačioje Lietuvoje, ir tai ne visoje, bet tik Rusijos Lietuvoje. Prūsų Lietuvos,

Lietuvių Draugijos d. k. n. š. darbai Vilniuje.

Į Vilnių pabėgėliai ėmė plaukti pačioje karo pradžioje. Jie traukė į miestus, kaip ir dabar tebetraukia, ne visuomet vienodai daug. Kaip tos vandenynų bangos, jų užplūsta ir vėl sumažėja. Pabėgėlių bangos, kaip barometras orą, rodo priešininko anėpuolius ir jo žengimą į priešakį.

Žmonės bėga iš karo lauko pametę viską. Reikia juos priimti, pri-glausti, nuo bado, nuo šalčio apsaugoti.

Vilniuje pabėgėliams globoti karo pradžioje buvo įsisteigęs Vilniaus Pabėgėlių Šelpimo Komitetas. Jis jau buvo įsteigęs kelias prieglaudas suaugusiems ir vaikams. Ilgainiui, kada pabėgėliuatsirado ne tik Vilniuje, bet ir kitur Lietuvoje, ir ne tik miestuose ir miesteliuose, bet ir sodžiuose, ypač netolimai nuo kovos linijos, pasirodė, kad tokio komiteto, kurs rūpinasi tik viena kuria vieta, kaip, sakysim, Vilniaus Lietuvių Komitetas, neužtenka; posiredė, kad reikia platesnės draugijos, kuri apimtų visą Lietuvą. Tada įsisteigė jau plačiai žinomoji Lietuvių Draugija del karo nukentėjusiems šelpti, kuri savo darbu apėmė keturias gubernijas: Kauno, Suvalkų, Vilniaus ir Gardino.

Vilnius lig pat šiol buvo pats tas centras, į kurį traukė daugiausia pabėgėlių iš Suvalkų ir Kauno žemės ir iš kitur. Tik tai vokiečiams netoli prie miesto prisiartinus, daugumas pabėgėlių ėmė traukti pro Vilniaus šalį toliau į Rusijos gilumą.

Amerikos jis čia neima, nes jie jam nebuvo reikalingi pabėgėlių šelpimui apskaityti. Taip imant, lietuvių maž-daug tiek ir bus. Ta P. Leono sąmata tokia:

„Lietuvių tautos žmonių skaičius siekia 2½ milijono (Kauno gub. — 1½ mil., Suvalkų gub. — 500.000, Vilniaus gub. — 300.000, Kuršo, Gardino gub. ir kituose miestuose, esančiuose greta karo laukų — 200.000).

Jeigu pripažinsime, kad karas iškėlė iš savo vietų 20% gyventojų, tai lietuvių, kurie apleido savąsias pastoges, skaičius bus 500.000 žmonių. Iš padarytosios Maskvoje lietuvių pabėgėlių tarpe anketos matyti, kad apie ¼ pabėgėlių tai žmonės, galį dirbti. Dėdami tą normą visų pabėgėlių skaičiui, turėsime 375.000 žmonių, kuriems reiks duoti išlaikymą ir prieglaudą, laukiant, kad visi galį dirbti pabėgėliai gaus uždarbio.

1) Dedant reikalingą vieno žmogaus išlaikymui dienai mažiausia 30 kap., 375.000 žm. išlaikymas apsieis dienai 112.000 rublių, o mėnesiui 3.375.000 rub.

2) Toji pati anketa Maskvoje parodė, kad beveik visi pabėgėliai reikalingi avalynės, viršutinių drabužių ir baltinių. Artinasi ruduo ir žiema, todėl tas reikalas neatidedant reikia patenkinti. Dedant žmogui vidutiniškai po 25 rub., vieno karto išlaidos šiam reikalui (avalynėi, baltiniams ir viršutiniams drabužiams) bus 9.375.000 rublių.

3) Butui, dedant žmogui po 2 rubl. mėnesiui, reiks kas mėnuo išleisti 750.000 rubl.

4) Padargams (lovoms ir t. t.), dedant po 10 rubl. vienam žmogui,

Vietose pabėgėlių globojimo ir šelpimo darbą dirba Lietuvių Draugijos skyriai. Liet. D-jos Komitetas dirba organizacijos darbą, tvarko jį, žodžiu sakant, yra viso nuo karo nukentėjusių šelpimo centras. Tad ir Vilniuje susitelkusių pabėgėlių tiesų šelpimo darbą dirbo ne pats centro Komitetas, o Vilniaus skyrius. Centralinis Komitetas buvo pasiėmęs tiesiai sau tik mokslus einančios jaunuomenės globojimą, kita visa pave-

ne moksleiviais, rūpinasi Vilniaus skyrius. Jis teikia pabėgėliams valgi, kiek galint, drabužį ir duoda pastogę. Skyriaus laikomų ir žiūrimų pabėgėlių bendrabučių Vilniuje, įvairiose miesto dalyse, daugiausia Antakalnyje, per vasarą buvo apie 50. Be to, pabėgėliams Komitetas ieško ir teikia darbo, steigia tam tikras vaikų prieglaudas, amatų mokyklas ir tt. Paskutiniu metu Komitetas igijo Vilniuje žemės plotą su namais, kuriuose bus įtai-

Lietuvių nuo karo nukentėjusių pabėgėlių bendrabutis № 12 Vilniuje, Antakalnyje, Gailestingųjų seserų gatvėje—Liet D-jos del karo nukentėjusiems šelpti.

sdamas skyriui.

Mokslus einančios jaunuomenės pernai žiemą ir šią vasarą Vilniuje buvo daugiau ne 500. Jie gyveno 15 bendrabučių. Trys merginų bendrabučiai, paties Komiteto laikomi, ir du „Žiburio“ mergaičių gimnazijos ir pati gimnazija—buvo Trakuose, kiti visi buvo Vilniuje. Kad vidurinių mokyklų mokiniams nepragaištų visai metai, ypač kad silpnesnieji galėtų šiek tiek atsigriebti ir prisiruošti prie egzaminų, buvo samdomi jiems kopetitoriai mokytojai.

Apskritai kitais visais pabėgėliais,

syta pabėgėlių vaikams amatų mokykla prieglauda.

Darbo ieškoti ir teikti nuo karo nukentėjusiems uždarbio ypač daug padėjo ir padeda Darbo Biuras.

Davę „Lietuvių Balso“ skaitytojams trumpą Centralinio Lietuvių Draugijos Komiteto ir Vilniaus skyriaus darbų aprašymą, duosime „Lietuvių Balso“ numeriuose ir Komiteto laikomų įstaigų vaizdėliu. Vienas yra šiame numeryje, kiti bus kituose.

L. Noreika.

Korespondencijos.

Vilnius. Kaip tik krito Kaunas, kelias dienas buvus, tuoj ir Vilnius pateko mažne į pat kovos ugnies liniją. Priešininkas dar jo nepasiekė, bet gyvenimas Vilniuje dabar daug ap-kito. Liet. Dr-jos del karo nukentėjusiems šelpti igaliotinis J. šiomis dienomis sugrįžo iš Vilniaus į Petrapilį ir taip nupasakojo jo gyvenimą:

— Nors Vilniuje Vokiečių nėra, tačiau jo gyvenimas kaip ir atkirstas nuo viso krašto gyvenimo: kas norėjo bėgti, tas jau išbėgo, kas paliko, tas kaip ir kokiam kalėjime uždarytas — vienuoliktą naktį nebegalima eiti iš namų, namie nebegalima žibinti šviesos. Kas dieną girdėti šaudantis iš armotų, bet žmonės jau priprato į jų dundėjimą. Lietuvių Draugijos Komitetas jau senokai išsigabeno į Petrapilį, bet Vilniuje yra dar likę keli jo nariai. Komiteto nariui E. Vileišienei pavyko gauti iš Vilniaus gubernatoriaus Veriovkino ir karo apygardos vado kun. Tumanovo leidimą sugabenti Komiteto laikomų pabėgėlių vaikus į buvusios vyriausybės prieglaudas „Kudikėlio Jezaus“, vardu bustą, kuriame yra bent kelios dešimtys kambarių su dideliu daržu, apie 3 deš. žemės, Našlaičių gatvėje. Be to, E. Vileišienė išsyrupino dar ir kitus mūro namus toje pačioje gatvėje, priešais anos „Kud. Jezaus“ prieglaudas. Prie namų yra didelis kiemas, kuriame yra dar medžio namai, taip-pat Lietuvių Komitetui pavesti. Kiti vyriausybės prieglaudų (Obščestvennago Prikaza) namai ir plotai, išskyrus ką tik paminėtąsias atiduoti miesto valdybai. Lietuvių Ko-

vieno karto išlaida bus 3.750.000 rublių.

5) Maskvos anketa parodė, kad ¼ pabėgėlių dalis, tai mokyklos amžiaus vaikai, t. y. 100.000 žm. — Skiriant vienai mokyklai po 50 vaikų, reikia jiems įsteigti 2.000 mokyklų. Dedant išlaidoms vienai mokyklai po 100 rubl. mėnesiui (35 rubl. algos mokytojui ir buto nusamdymui, kurui, šviesai, mokslo priemonėms ir t. t. — 65 rubl.), visos šitos išlaidos sudarys 200.000 rubl. mėnesiui.

6) Apskritai sprendžiant, lietuvių augstosiose mokyklose mokosi apie 1000 žm. ir vidurinėse — 5000 žm. Daugumos jų tėvai yra neprietelių rankose, kiti gi nuskurdę arba virtę pabėgėliais. Todėl besimokinančioji jaunuomenė visai neturi lėšų gyventi. Dėdami 30 rubl. mėnesiui vidurinės mokyklos mokinio laikymui ir 40 rub. — studento, turėsime 40.000 + 150.000 = 190.000 rubl. mėnesiui, o kartu su mokslo mokesniu visų išlaidų bus ne mažiau kaip 200.000 rubl.

7) Medicinos pagalbai teikti reikalingos bus šios išlaidos: dedant vieną gydytoją 5.000-ims žmonių, iš viso reikia 75 gydytojų. Algos jiems po 250 rubl. mėnesiui bus 18.750 rubl. vaistams ir ligoninėms 25.000 „ mirusiųjų laidojimui (dedant 1% mirtinumo per mėnesį) po 5 rubl. 25.000 „ 68.750 „

8) Išlaidos pabėgėlių registracijai, susižinojimui su vyriausybės ir visuomenės įstaigomis, priežiūrai, teisinei pagalbai ir t. t. dabartiniu laiku negalima apskaityti; jos paaiškės tik pabaigus organizavimą“.

miteto žiniai pavestuosiuose namuose gali tilpti apie 500 vaikų. Komitetas jau sugabeno į juos apie pusterčio šimto vaikų. Komitetas atsargai turi susidėjęs valgomų daiktų savo sandėlius, be to, neseniai gavo iš intendantūros dykai 2000 pūdų miltų, 22 pūdus arbatos ir 545 pūdus kruopų. Jais Komitetas maitina važiuojančius pro šalį su savo manta pabėgėlius.

— Pabėgėlių buvimas labai sunkus, neturi nei pastogės, nei duonos, vaikai serga dezinterija, miršta. Pabėgėlių minios spiečiasi Vilniaus apylinkėse, sustoję daubose ir miškuose. Kiek jų yra, sunku pasakyti. Lietuvių Komitetas buvo bemėginęs juos surašyti, bet pasirodė, jog jokia registracija negalima — taip yra pabėgėliai išsimėtę į visas puses, taip nepastovūs: vieni pasitraukia, kiti į jų vietą ateina.

— Visa Lietuva, kur tik vokiečiai perėjo, baisiai sunaikinta. Kas negalėjo išbėgti iš Vilniaus, tarp jų ir Lietuvių Komiteto narių dalis, visi susirūpinę, kaip bus, jeigu ateis vokiečiai ir į Vilnių, kaip reikės gaivinti sunaikinta šalis, iš kur beimti lėšų.

Tverė. Centralinio Lietuvių Komiteto įgaliotinis kun. M. Raštutis, apsilankęs Tverėje, taip rašo apie pabėgėlių padėimą Tverėje ir Tverės gubernijoje:

— Man apsilankant Tverėje, pabėgėlių buvo apie 3.000. Jais rūpinasi Tatjanos Komiteto skyrius. Jis duoda butų gyventi, duoda bilietus keliauti ir teikia maisto. Šelpia pabėgėlius ir Miesto Komitetas. Jis taip pat samdo butus, padeda pinigais maitinamąjį punktą laikyti. Be to, Miesto Komitetas teikia gydytojo pagalbą. Gydytojų yra pakviesti du ir du feldčerai. Greta jų dviejų organizacijų darbuojas neseniai įsisteigęs Lenkų Petrapilio Draugijos skyrius, kol kas duodamas pašalpos tik pinigais ir tik tam kartui.

Be organizacijų, pabėgėlių šelpimu rūpinasi izdo rūmų viršininkas Ivanovas, kuris savo įtaka ir darbu įtaisė valgyklą tokiems pabėgėliams, kuriems kitos organizacijos nenori duoti maisto delto, kad jie yra atsiskę užimti siulomą vietą. Yra dar Tverėje maža nemokama valgyklėlė pabėgėliams inteligentams 16-kai žmonių.

Iš visų pabėgėlių lietuvių gali būti apie 600. Daugiausia — yra vaikai. Pabėgėlių vaikų prieglaudai pasamdžia vieną butą. Ten jų gali tilpti apie 30—40. Kadangi lietuvių vaikų gali būti apie 300, tad būtina reikia įgyti daugiau butų ir įtaisyti prieglaudų.

Vieną butą Lietuvių Draugijos Komitetui davė dykai technikos mokyklos direktorius, tik gaila, jis prieglaudai netinka; jame galės būti tik suaugusiems bendrabutis.

Vaikų prieglaudų reikalų tariaus su minėtoju technikos mokyklos direktoriumi Konajevu ir prašiau pataisyti du apleistu butu ir iš savo pusės pridėdama prisidėti keliais šimtais. Negalėdama ilgiau būti Tverėje, visą reikalą pavedžiau Tverės klebonui kun. J. Konopackiui. Prieglaudai įtaisyti yra pakviesti Teofilė Karosaitė ir Elena Breivytė.

Esant daug lietuvių pabėgėlių, sunku bus gauti jiems darbo, tad mergaitėms bus atidarytos skalbyklos, valgyklos ir kitokios amatų įstaigėlės.

Tverės gubernijoje įvairiose vietose pabėgėlių yra apie 4.000, tad iš viso, su pačiu Tverės miestu, bus apie 7.000. Kiek yra įvairiose Tverės gubernijos vietose pabėgėlių lietuvių, sunku pasakyti, nes pats nespėjau visur būti. Betgi, kaip visur, taip ir Tverės gubernijoje, žinoma, jų netrūksta.

Iš Lietuvos.

Priešininko užimtoje Lietuvoje esą gyvenama paprastu gyvenimu. Visose mokyklose prasidėjęs mokslas. Ukininkai ramiai valą laukus. Vokiečiai padarę rekviziciją visoje Lietuvoje. Ukininkams jie palikę po vieną karvę kas trims žmonėms. Dabar jau rekvizuoja vasarojų. Ukininkams bepalikę jo labai maža, bet duoda tam tikras bonas, kuriomis žmonės galėsia

paskiau gauti gyventi reikalingų daiktų.

Ašmena, Viln. gub. Ašmenos apskrityje lietuvių pabėgėlių bus daugiau ne 2.000 žm. iš Padubisio, dar pavasarį išvarytų iš savo tėviškės. Gyvulių niekas neperka, pinigų žmonės nebeturi, grįžti į tėviškę kad ir labai norėtų, negali, arkliai nebepavaromi. Niekur negalima gauti nei muilo, nei druskos, nei cukraus, nei kitų reikalingų daiktų. X.

Iš karo laukų.

Prūsų Rytai. Prūsų landtago (parlamento) nariai ir Prūsų vyriausybės atstovai apvažiavo Prūsų Rytus išaiškindami nuostolius, kuriuos padarė ten rusų kariuomenė pernai rudenį. Prūsų Rytuose esą sunaikinti 24 miestai, apie 600 sodžių, apie 300 dvarų. Namų esą sugriauta apie 30.000, butų sunaikinta apie 100.000. Pabėgėlių buvę lig 400.000. Pernai, spalio mėnesyje landtagas karo nuostoliams atlyginti Prūsų Rytams paskyręs 400 milijonų markių. Lig šių metų liepos 1 d. nukentėjusiems už sunaikintą turtą buvę jau išmokėta. lig 125 milijonų markių.

Vyriausias Vadas — pats Caras. Iš Caro buklės rugp. 26 d. pranešė, kad J. D. Caras pasiėmęs pats vadovauti Rusijos armijai ir laivynui. Vyriausias Vadas Didysis Kunigaikštis Mikalojus paskirtas Caro vietininku Kaukaze, kur jis bus ir vyriausiuoju Kaukazo armijos vadu.

Latvija. Apie Rygą, ypač ant Mintaujos plento, arti kovų vietų, didžiausios pabėgėlių minios. Kuone visus juos varo padėti vasarojaus valyti nuo laukų. Pabėgėliams padeda dar karo darbininkai ir vežėjai. Šimtai vežimų kasdien traukia į Rygą.

Širvintų maitinamasis punktas dėl karo aplinkybių liūvėsi veikęs. Jis neišbuvo nė mėnesio. Taip trumpu laiku ten gavo pavalgę 2603 žmonės.

Aluntos maitinamajame punkte lig rugpjūčio 11 dienos pavalgdyto 1907 žmonės. Maitinamųjų bonų (raštelio) buvo išduota 7327 žmonėms. Pabėgėlių buvo: iš Kovarsko 312, iš Anykščių 536, Raguvo 124, Skaudvilės 22, Kurklių 9, Krekinavos 20, Šiaulių 8, Šiaulėnų 26, Šilavos 101, Alytaus 4, Liepojos 44, Troškūnų 32, Šubačiaus 83, Baisogalos 16, Taurėnų 12, Tauragės 18, Smilgių 6, Padubisio 185, Gruzdžių 22, Kelmės 46, Veliuonos 12, Pašvitinio 3, Endrėjavo 4, Skėmonių 8.

Liepia išvažiuoti. Vilniaus gubernijoje rugpjūčio 27 d. paskelbtas įsakymas visiems vyrams nuo 18 lig 45 metų, kurie tikty į kariuomenę, išvažiuoti iš tų apylinkių, kurių yra į vakarus nuo šios miestelių linijos: Unturkės, Nemenčinio, Kujonių, Paulavės, Varėnavos.

Žmonių nevarys. Vitebsko gubernatorius paskelbė tokį įsakymą:

„Pranešama Vitebsko gubernijos gyventojams, kad mūsų armijai traukiantis iš kai kurių vietų, gyventojai nebus iš jų varu varomi. Gyventojai turi pasilikti vietoje, kad nesuirtytų jų ūkis“.

Karas.

Dauguvos šone rugp. 25 d. vokiečiai mėgino pasistumėti į priešą Gros-Ekavo geležinkelio stoties apylinkėse. Visus jų puolimus rusai atmušė. Laucės paupiais eina smarki kova. Rugp. 25 d. rusai pasitraukė nuo dešiniojo jos kranto į stipresnes pozicijas. Kova dar atkaklesnė prasidėjo iš naujo tarp Laucės ir Jokubiesčio (Jakobštato). Vokiečiai puola, matyti, norėdami atstumti rusus į dešunį Dauguvos krantą.

Dvinsko pusėje eina smarki artillerijos kova ties Obeliais.

Vilnaus apylinkėse didelių atmainų nėra. Trakų tarpežeriuose vokiečiai paleidę smarkiai šaudyti armotas, leidžia troškinamąsias dujas. Keliais į Vilnių vokiečiai paskutinėmis dlenomis ėmė smarkiai stiprinties. Varėnos apylinkėse jie bando pasistumėti į priešą.

Nuo Ukmergės vokiečiai plentu traukia į Dvinsko pusę, o kita jų dalis veržiasi į Švenčionis į tą pusę. Taip pat į Švenčionių ir Pabrados pusę vokiečiai traukia nuo Širvintų. Tais keliais eina smarki kova. Rugšėjo 1 d. Vyr. Štabo pranešimu, vokiečiai įsiveržė į N. Švenčionis ir pertraukė toje vietoje geležinkelį. Rusai pasitraukė į Pabrados pusę.

Gardino apylinkėse tęsiasi labai smarkūs mušiai. Vokiečiai stengiasi paimti geležinkelį apie Druskininkus ir Skidelį. Tose vietose ir aplink Volkoviską, abipus geležinkelio į Slanimą, nesiliauna smarki, atkakli kova. Tarp Nemuno ir Pinksos balų rusai tiksliai ir tvarkoje traukiasi atgal. Vietomis rusai sustoja ir ima patys atkakliai pulti vokiečius, norėdami padaryti vokiečiams kuodžiausia nuostolių ir suduoti jiems kuodidžiausį smūgį. Traukiasi rusai į Želvytės upės ir Ružėnų miestelio apylinkes.

Keliais į Rovną, į pietus nuo Pinksos balų, vokiečiai eina į priešą palei Oliko—Klevanės geležinkelio. Rusai sulauko jų žygį į priešą pozicijose netoli Strubelės ir Ikvos upių. Vokiečiai savo žygį remia baisiausiu armotų šaudymu.

Rusų laimėjimai.

Galicijoje rugp. 25 d. rusai laimėjo ties Tarponoliu smarkų mušį. Vokiečių gvardijos 3-ji divizija ir 48-ji rezervų divizija, padedant austrų brigadai ir daugybei sunkiosios ir lengvosios artillerijos, jau kelias dienas ruošėsi užpulti rusus naktį į rugp. 26 d. išauštant. Rusai suskubo anksčiau ir užpuolė vokiečius. Smarki kova buvo visą dieną. Rugp. 26 d. vakarop vokiečiai buvo visai sumušti. Mušiai baigiantis, vokiečių artillerija ėmė be galo smarkiai šaudyti. Tat rusams pakliudė tinkamai pasinaudoti laimėtu mušiu. Daugybė vokiečių krito negyvų ir sužeistų. Rusams į nelaisvę pakliuvo daugiau ne 200 aficerių ir daugiau ne 8.000 kareivių. Beto, rusai paėmė 30 armotų, tarp jų 14 sunkiųjų, daug kulkasvaidžių, šovinių dėžių ir kitokių karo daiktų. Neilgai pavaikę sumušę priešininką rusai atsitraukė vėl į Sereto paupius į savo pozicijas.

Terembovlio apylinkėse, į žiemos rytus nuo jo, rugp. 25 d. rusai ėmė eiti taip pat į priešą ir pulti vokiečius. Tas žygis davė rusams tokių pat didelių vaisių, kaip pas Tarnopolį. Po smarkaus mušio rusams pateko į nelaisvę 150 aficerių ir 7.000 kareivių; be to, rusams pateko 3 armotos ir 36 kulkasvaidžiai. Vakarop vokiečiai visai ėmė traukties į Stripos upės pusę.

Apskritai rusai Galicijos mušiuose nuo rugp. 21 d. lig šiol paėmė į nelaisvę 383 aficerius, 17.000 kareivių, 14 sunkiųjų ir 19 lengvųjų armotų, 66 kulkasvaidžius, 15 dėžių šovinių.

Paaiškinimas apie žmonių turto naikinimą.

Atstovui M. Yčui buvo pranešę, kad Kauno gubernijos Biržų nuvados antstolis (pristavas) deginąs namus, žmonių turtą ir žmones varu varas iš gyvenamųjų vietų. M. Yčas kreipėsi į to fronto armijos vadą, nurodydamas neteisėtus ir neleistinus antstolio darbus.

Rugpjūčio 30 d. atstovas M. Yčas gavo telegramą tokį atsakymą iš armijos štabo:

„Į Tamstos telegramą armijos vadas įsakė Kauno gubernatoriui tuojau sustabdyti Panevėžio apskrities 4-sios nuvados antstolio neteisėtus darbus, jeigu tokių tikrai yra. Gubernatorius praneša, kad antstolis trobesių nedeiginės, o tik ugnim naikines laukuose javų žagus; kad žmonės nebuvę varu varomi iš gyvenamųjų vietų“.

Zinios.

Petrapilis.

Lietuviams pašalpos. J. D. Kunigaikštystės Tatjanos Komitetas rugp. 26 d. posėdyje paskyrė: Lietuvių Draugijos Centraliniam Komitetui dėl karo nukentėjusiems šelpti 150.000 rub., Petrapilio Lietuvių Dr-jos Komitetui 30.000 rub. kas mėnuo. Pensijonams įtaisyti prie lietuvių gimnazijų Voroneže vienam kartui 100.000 rub., „Žiburio“ mergaičių gimnazijai 1.500 rub., Maskvos Lietuvių Draugijai augstųjų mokyklų moksleiviams šelpti 3.000 rub., Dorpatu Lietuvių Studentų Draugijai 800 rnb., Maskvos Lietuvių Komitetui prie Maskvos Lietuvių Pašalpos Draugijos vienam kartui 20.000 rub. ir kas mėnuo po 5.000 rub.

Mokslo metų pradžia. Petrapilio Mažturčių Lietuvių Draugijos Valdyba prašo pranešti visuomenei, kad šiemet Draugijos mokyklose mokslas prasidėjo rugsėjo 1 dieną.

Mokesnis už mokslą 8 ir 10 rublių per metus. Nepasiturį žmonės ir pabėgėliai iš Lietuvos mokomi dovanai.

Kas nori gauti apie mokyklas daugiau žinių, Valdyba prašo kreipties stačiai į pačias mokyklas.

1) Už Narvos vartų, Petergofskaja ul. n. № 1, b. 18.

2) Vosyliaus saloje (Gavanėje) Velsnaja ul. n. № 19, b. 7.

Įvairios.

Suomių auka. Per D. K. Tatjanos Komiteto posėdį rugp. 26 d. Komiteto pirmininkas Neudgartas pranešė, kad Suomijos senatas paskyręs 1.000.000 markių J. D. Carienės Aleksandros žiniai ir kad Carienė iš tos sumos trečdali, vadinas 133.067 rub., pavesdus D. K. Tatjanos Komitetui dėl karo nukentėjusiems šelpti.

Pabėgėlių kelionės palengvinimas. D. K. Tatjanos Komitetui buvo pranešta, kad kelių ministeris sutikęs su Komiteto pageidavimu, kad būtų geriau sutvarkytas pabėgėliams багаžo išdavimas ir apskritai įvesta geresnė tvarka stotyse. Tad ministeris, prisitaikindamas į D. K. Tatjanos Komiteto nario M. Yčo nurodymą, pasiuntęs iš priešininko užimtų vietų pasiliusavusius geležinkelio valdininkus į geležinkelio kryžkelių stotis netol karo laukų, kad jie padėtų pabėgėlių vargams kelionėje.

D. K. Tatjanos Komiteto sąmata. Rugp. 26 d. posėdyje buvo nustatyta ir patvirtinta Komiteto sąmata rugsėjo mėnesiui, kuri siekia daugiau ne 5.000.000 rub.

Atstovas M. Yčas V. Dūmos išrinktas į Valstybės Dūmos ir V. Tarybos taikinamąją komisiją į kurią įeina ir V. Tarybos ir V. Dūmos rinkti nariai. Komisija turės apsvarstyti žinomąjį pabėgėlių šelpimo įstatymą.

Ar ilgai darbuosis V. Dūma? Klausimas, ar ilgai truks ši V. Dūmos sesija, vis dar neaiškus. Gandas, kad V. Dūma busianti paleista, vis auga ir auga. Tauridos rūmuose pasakoja, kad V. Dūmai paleisti esanti net diena paskirta, būtent, rugsėjo 4 d. Yra žinių, kad tą gandą skleidžia dešinieji ir nacionalistai. Girdėti ir visai priešingų nuomonių, — kad dabar esą visai net nemano ma Dūmos paleisti. Tat patvirtina ir V. Dūmos atstovų pasikalbėjimas su karo ministeriu Polivanovu.

Atstovo M. Yčo vyrų gimnazijos mokytojai pakviesti šie lietuviai: lietuvių ir lotynų kalbų mokytojai Jonas Jablonskis ir Juozas Balčikonis, matematikos — Z. Žemaitis ir Šikšnys, fizikos mokytojų ir inspektorium — inžin. K. Šakenis, vokiečių kalbos — kun. P. Jokubėnas, gamtos ir geografijos — Špakevičius, tikybos — kun. Astrauskis.

Raseinių augštoji pradedamoji mokykla keliąsi į Voronežą. Mums rašo, kad Voroneže dabar jau esą 610 mokinių. Ten ketinama esą atidaryti Raseinių augštają pradedamąją mokyklą. Tos rūšies mokinių dabar Voroneže esą 50, geistina esą, kad būtų dukart tiek. Augštųjų pradedamųjų mokyklų mokiniams reikia tat įsidėti ir pasiskubinti kreipties kur reikiant.

Pabėgėliai lietuviai Nižniam Novgorode. Lietuvių Centralinio Komiteto įgaliotinis Savickis telegrafuoja iš Nižnio Novgorodo, kad ten pabėgėlių lietuvių busią apie tūkstantį. Inteligentų nėra. Pabėgėlius varą į sodžius. Reikalinga esą greitai sušelpiti.

Atstovas M. Yčas rugsėjo 1 d. išvažiavo į Voronežą į savo vardo vyrų gimnazijos atidarymo iškilme. Išbus išvažiavęs apie savaitę.

Pskovo pabėgėliai išsiųsti į Viatką. Stotyje dižuruoja Lietuvių Centralinio Komiteto įgaliotinis Adomavičius. Jis surašinėja važiuojančius pro Pskovą pabėgėlius ir nurodo vietas, kur reikia važiuoti. Pskove įsteigė Petrapilio Lietuvių Draugijos nuo karo nukentėjusiems šelpiti skyrius ir pasiėmė visą pabėgėlių lietuvių šelpimo darbą. Lietuvių Centralinis Komitetas (Vilniškis) ligšiol laikė Pskove maitinamąjį punktą.

Petrapilio Lietuvių Draugijos d. k. n. s. visuotinis susirinkimas.

Rugpjūčio 23 d. Petrapilyje miesto Dūmos salėje buvo Petrapilio Lietuvių Draugijos del karo nukentėjusiems šelpiti visuotinis susirinkimas. Žmonių dalyvavo apie 300. Be narių, buvo daug svečių. Susirinkimo pirmininku buvo vienu balsu išrinktas V. Dūmos atstovas M. Yčas.

Draugijos Komiteto pirmininkas kun. prof. B. Čėsnis trumpai papasakojo apie Draugijos darbus nuo pernai metų, vadinasi, nuo Draugijos įsteigimo, ligšiol.

Draugija, kaip sakė jos pirmininkas, padarė didelį žingsnį į prieką. Pirmiau ji buvo tik Petrapilio rajono draugija, dabar ji jau ima plėsties ir kitur Rusijoje ir jau turi skyrių net Sibirijoje. Per Draugijos kasą jau perėjo daugiau ne 40.000 rub. Draugijos nariai sumokėjo tik mažą tų pinigų dalį. Pavasarį buvęs vakaras davė tik vos nepilną šimtą. Pats didysis Draugijos lėšų šaltinis buvo ir tebėra D. K. Tatjanos Komitetas. Antroje vietoje stovi Petrapilio miestas, kuris jau davė 4000 rub. ir paskyrė po 2000 rub. kas mėnuo. Ypač jautrus pabėgėlių reikalams pasirodė miesto galva grovas Tolstojus.

Pradedant darbą Draugijoje buvo 90 narių, dabar jų yra 270. Skyrių yra pačiame Petrapilyje ir kituose Rusijos miestuose. Petrapilyje darbuojasi skyrius 1) už Nevos vartų, Muravjovo prosp. № 24; 2) Dorpate, įsteigtas gegužės mėnesyje; 3) Mogileve, įsteigtas rugpjūčio mėn. Taip pat rugpjūčio mėnesyje įsteigtas skyrius; 4) Čitoje ir 5) taisomas Orle. Petrapilio Lietuvių Komitetas laiko šias įstaigas: 1) vaikų prieglaudą su mokykla vaikams, Zabalkanskio prosp. 30, b. 34. Prieglauda apsiėjo apie 3.000 rub. Vasarą vaikai ir būrelis suaugusiųjų gyvena Čerensko dvare netoli Lugos miesto. Laikymas jų jau kaštavo apie 4.000 rub. Yra ten 100 vaikų ir 20 suaugusių. Dabar Zabalkanskio prosp. № 30 prieglauda tapo pabėgėlių pereinamąja vieta. 2) Prieglauda už Nevos vartų, kaštavo apie 2.500 rub. 3) ir 4) už Nevos vartų atsidarė dar dvi prieglaudės mokinėms ir suaugusioms moterims, negalinčioms dirbti darbo. 5) Zabalk. pr. 32 bendrabutis vidurinių mokyklų mokiniams. 6) Didžiausia prieglauda yra nesenai įtaisyta miesto užlieistuose namuose Smolensko gatvėje. Yra 4 dideli butai, galės tilpti apie 300 stud. Yra dar dvi prieglaudės 1-je Rotoje № 14 ir 18.

Komitetas rūpinosi taisyti ir maitinimo punktus. Nedaug dar tepadarė, bet vis padaryta.

Komitetui teko dirbti sunkus darbas. Tekdavo rinkties į posėdžius ne mažiau kaip po 1 kartą kas savaitę, o kartais ir daugiau, ir sėdėti lig išnakčių. Darbui palengvinti Komitetas yra pasidalijęs į komisijas. 1) Sužeistųjų kareivių Komisija, kuri buvo parūpinusi liudijimus ligoninių lankytojams. Paskutiniu metu, pradėjus plūsti miestą pabėgėlių minioms, Komitetas ėmė rūpintis daugiausia jais. Yra įsteigta 2) pabėgėlių Komisija. Ji pati turi teisę skirti vienam kartui pašalpos lig 25 rub. 3) Lėšų padauginimo Komisija. Kol kas atsidarė tik vienas naujas šaltinis—miestas. 4) Komisija bendrabučiams ir prieglaudoms taisyti. 5) Komisija prieglaudoms ir bendrabučiams rūpintis. Neilgai tesidarė. 6) Komisija pabėgėliams sutikti. 7) Komisija laikraščiams informuoti. Nedaug tepadarė.

Draugijos Komitetas, dirbdamas didelį nuo karo nukentėjusių šelpimo darbą, turėjo sueiti į artimus santykius su kitomis organizacijomis, kurios dirba panašų darbą. Visų-pirma Komitetas turi ryšį su D. K. Tatjanos Komitetu, iš kurio gauna daugiausia lėšų. Darant gegužės pabaigoje visos Rusijos rinkliavą D. K. Tatjanos vardu, Petrapilio Lietuvių Komitetas taip pat prisidėjo darbu. Jis turi savo atstovų koaliciniame miesto komitete, į kurį įeina ir kitų labdarių draugijų atstovai. Lietuvių Komitetas turi santykių su darbo biurais, su Miesto Darbo Birža, su Liet. Mažturčių Draugija, su Centraliniu Lietuvių Draugijos Komitetu, su Petrapilio apskrities zemstva ir t. t. Petrapilio Liet. Komitetas yra jau gana plačiai žinomas. Šaukiasi į jį fabrikos, dirbtuvės ir geležinkeliai, siūlydami ir duodami darbo jo globiamiems pabėgėliams.

Komiteto pirmininkui pabaigus trumpą apyskaitą, prasidėjo apyskaitos papildymai, paklausimai ir Revizijos Komisijos pranešimas. Komiteto narys Liutkevičius iškėlė daug trukumų ir išdėjo daug priekaištų. Nuo karo nukentėjusieji ne visi aprūpinami; daugelis užleidžiama kitoms draugijoms. Ne pinigų trūksta, bet žmonių. Apskritai imant, nenusipirskiant smulkmenų, galima sakyti, kad tiek Revizijos Komisijos pranešėjas inž. J. Šliogeris, tiek kiti kalbėtojai darė Komitetui tokių priekaištų, kokių Visuotiniame Susirinkime nereikėjo daryti ir skelbti. Visai būtų užtekę daugelį trukumų ir priekaištų pasakyti Komiteto posėdžiuose, ir jie būtų buvę pašalinti, ypač kad kalbėtojai, visi vienu balsu, tvirtino, jog Komitetas dirbęs savo darbą tikrai sąžiningai ir dirbęs, kiek tik galėdamas, nesigailėdamas savo pajėgų. Kalbėtojai su priekaištais taip įsitrausino, jog Susirinkimo pirmininkas M. Yčas gavo vieną, p. o., net gerai suburti.

Nepristačius Susirinkimui rašytos apyskaitos, apyskaita liko nepatvirtinta kitam visuotiniam susirinkimui, ir Susirinkimas ėmė svarstyti kitus dalykus.

Be didelių ginčų ir pataisų Visuot. Susirinkimas patvirtino Komiteto išdirbtą skyriams instrukciją, mažne ištiesai paimtą iš Centralinio Lietuvių Komiteto išdirbtos instrukcijos savo skyriams.

Priešus prie Komiteto padidino, buvo pranešta, kad atsiskak iš Komiteto jo pirmininkas kun. prof. Čėsnis ir Komiteto narys Juozapaitis. Jiems dviem atsisakius, Komitete beliko 10 žm. Kilo klausimas, lig kiek narių didinti Komitetą. Vieni siūlė lig 15, kiti lig 20. Dauguma nutarė padidinti Komitetą lig 20 narių.

Išrinkti slapto balsavimu 4 nariai: Glemža, Petraškevičius, kun. atst. Laukaitis, A. Purėnas. Trūkstantis skaičius negavo daugumos balsų. Tada viešu balsavimu buvo išrinkti: Zubrickis, Baleišis, O. Rakštienė, Maccys, Ivanauskis, Galinis. Kandidatais išrinkti Kentra, Umbras, Busilas.

Slaptojo balsavimo kortelių skaitymas užėmė labai daug laiko. Kol buvo dirbamas tas darbas, Visuotiniame Susirinkime buvo iškelta ne-

maža visokių sumanymų ir pasiūlymų. Susirinkimui baigiantis, Centralinio Lietuvių Komiteto sekretorius S. Šilingas papasakojo apie Centralinio Komiteto darbus ir apie jo uždavinius apskritai.

Susirinkime dalyvavo daug žmonių, daugiau, negu galima buvo tikėtis. Miesto Dūmos posėdžių salėje buvo mažne perankšta. Pabėgėlių ir apskritai nuo karo nukentėjusių šelpimas ir karo griausmai sužadino ir iškėlė daug tokių žmonių, kurių seniau viešame darbe nebūdavo matyti.

R-mis.

Liet. Mažturčių Draugijos visuot. susirinkimas.

Rugpjūčio 30 d. buvo nepaprastas Lietuvių Mažturčių Draugijos visuotinis susirinkimas. Pirmininku vienu balsu buvo išrinktas V. Dūmos narys M. Yčas, jo padėjėju J. Strazdas, sekretorium adv. Petraškevičius. Visų-pirma Draugijos sekretorius adv. Petraškevičius ilgai kalbėjo ir plačiai nupasakojo pabėgėlių šelpimo stovį Petrapilyje ir, baigdamas kalbėti, karštai kvietė visus draugijos narius prisidėti į tą didelį darbą, nes pabėgėlius šelpiant reikalingi yra ne tik pinigai ir lėšos, bet ir broliška šiluma, kurios negali duoti nei miesto, nei vyriausybės, nei kitos svetimaucijų įstaigos. Strazdas, trumpai papasakojęs apie pabėgėlių padėjimą Petrapilyje, taip pat karštai kvietė Mažturčių Draugijos narius į darbą, nes darbo visiems užteks.

Baleišis paaiškino, jog daug lietuvių galėtų greitai gauti darbo, ir rusai jas noromis imtų tarnauti, bet yra viena didelė kliūtis—lietuviškos reta kuri temoka rusų kalbos. Jis pataria ne tik mokyklas steigti pabėgėlių vaikams, bet ir įsteigti suaugusiems kursus, kuriuose galėtų pasimokyti rusų kalbos.

Susirinkimo pirmininkas atst. M. Yčas plačiai papasakojo apie pabėgėlių ir apskritai nuo karo nukentėjusiųjų šelpimo reikalą, apie vyriausybės atsinešimą pradžioje į tą darbą, apie jos nuomonės atsimainymą paskiau, apie pinigų ir lėšų gavimą šelpimo reikalams, apie Centralinio Lietuvių Komiteto dorbis dabar ir tt.

Visuot. susirinkimas mokyklų ir kursų steigimo klausimą pavedė valdybai, kad ji, susinešusi su kitomis pabėgėlių šelpimo organizacijomis, visa padarytų kaip reikiant.

Revizijos Komisijos nariu, vietoje atsisakiusio J. Strazdo, susirinkimas išrinko J. Jucevičių; komisijos kandidatais išrinkti Valančiūnas, Lukšienė ir Morkunas.

Susirinkimas prasidėjo pusiau aštuntos vakarą ir jau, devynioms mūsų, pasibaigė, nors programa buvo plati ir gana paini, kaip, sakysim, mokyklų klausimas pabėgėlių vaikams. Petrapilio lietuvių susirinkimuose tat retas atsitikimas. Šį kartą pirmininkas niekam neleido nutolti nuo programos, susirinkimą vedė energingai, ir delto jis taip greitai pasibaigė. Kad taip visuomet būtų, žmonės noriau laukytų susirinkimus ir taip nesivėlintų rinkties. Šį kartą, sakysim, susirinkimui pasibaigus, kiti dar tebėjo į susirinkimą ir labai nustebto pamatę, kad jau susirinkimas pasibaigęs. Jeigu susirinkimai nesitęstų ilgai, to nebūtų.

L. N.

Ką rašo Anglų laikraščiai apie dabartinį karą ir kaizerį.

Laikraščiuose buvo rašyta, kad Prancūzai ir Anglai labai apsidžiaugę, sužinoję, jog kariuomenės vadovavimą jų fronte pasiėmė pats Vokiečių kaizeris Vilhelmas. Koki priežastis tokio nuostabaus džiaugsmo? Atsakymą į tą klausimą duoda garsusis anglų rašytojas Sydnėjus Vitmanas, vienas iš geriausių žinovų vokiečių gyvenimo, mėnesiniame laikraštyje „Fortnightly Review“.

To rašytojo nuomone, neapribotųjų valdovų autokratų valdžia esanti tautos naudinga tik tai, jei toks

autokratas galės išsirinkti sau gerus ir teisingus padėjėjus valdytojus. Tą darbą labai sunku esą atlikti autokratui, nepažįstančiam ir negalinčiam pažinti minių gyvenimo vien jau iš priežasties jo augštos kilmes ir padėjimo ir kartu pareinančiam tik nuo artimiausių savo šalininkų. Kaizeriui gi Vilhelmui II, didžiausiam dabartinio meto autokratui, visiškai negalima buvę rasti sau gerų, išmintingų ir mylėnčių savo tėvynę žmonių, nes jis nuo pat mažens labai blogai buvęs auklėjamas ir mokinamas. Kaizeris, dar būdamas jaunikaitis, įstojęs į Bonos universitetą. Reikia žinoti, kad kaizerio studentavimo laikais į Bonos universitetą stodavo visa vokiečių aristokratija. Aristokratai studentai labai ištvirkusiai gyveno, ir jų elgimosi papročiai visiškai skyrėsi nuo kitų luomų guventojų. Kaizeris, susigyvenęs su tais buršais studentais, pamėgęs jų gyvenimo būdą, jų pažiūras, apsiėmimą ir pats virtęs tikru buršu studentu.

Tapęs karaliumi, kaizeris Vilhelmas, žinoma, neužmiršo savo senųjų draugų, išdalijo jiems augščiausias vietas valstybėje, o tuos žmones, kurie, galima sakyti, sudarė Vokiečių imperiją, atstatė, kadangi jis nenorėjo klausyti jų perserėgimų, jog jo pagelbininkai veda valstybę į prapultį. Atstacius kanclerį Bismarką, kaizeris pasakęs, jog jis pats dabar busiąs savo kancleriu ir vesiąs visą valstybę savo noru ir nuomone. Nuo to laiko Vokiečių valstybė pradėjo eiti visiškai kitu keliu.

Būdamas tikras diletantas ir gyvendamas geriausiai pasisekusio 1870 m. karo įspūdziais, kaizeris ir jo šalininkai ėmė manyti, jog vokiečiams prigulį šiame pasaulyje daug daugiau, negu jie turi, jog jų mokslas, kultura, ekonomijos galybė ir karo pajėga verčianti Vokietiją ne tik užimti pirmąją vietą visame pasaulyje, bet pasidaryti „Veltmacht“, vadinasi, viso pasaulio valstybė.

Tas megalomanas kaizeris ir jo padėjėjai ėmė platinti tą mintį didžiųjų minių tarpe ir pasiekė to, kad dabar Vokiečių daugumas visiškai yra įsitikinęs, kad jie užkariaus visą pasaulį ir kad jų kaizeris padarys jiems šioje ašarų pakalnėje dangaus karaliją. Tas Vokietijos gyventojų daugumas yra lig apkerėtas: žmonės nemato ir negali matyti, jog tikslas, kurį sau ir jiems pastatė kaizeris, yra nepasiekiamas del kaizerio ir jo padėjėjų padarytų paklaidų, kurių nebūtų padarę nei Bismarkas, nei Moltke, nei kiti tikrieji savo tėvynės mylėtojai. Tie tikrieji patrijotai nebūtų sukėlę prieš vokiečius pusės pasaulio, o tarp kitko ir jūrų valdovės Anglijos, nebūtų be reikalo užpuolę Belgijos, nebūtų kariaavę su japonais ir nebūtų padarę šimtais kitų paklaidų, kurios veda ir prives Vokiečius į prazūtį.

Pasiskaitęs pranašavimų apie Vokiečių žengimą į prapultį, daug kas gali su jais nesutikti, nes faktai rodo, jog vokiečiai ligi šiolei kariauna svetimoje šalyje, jog jie jau turi užėmę daugiau žemės Rusijoje, negu jos yra visoje Vokietijoje, bet lai sau įsivaizdina toks vokiečių optimistas, kiek dar jiems reikia padaryti, kad pasiektų savo tikslą. Jiems reikia su-glemžti Angliją, kuri turi 1000-ties metų istoriją, reikia sumušti prancūzai, kurie turėjo Napoleoną, o dabar turi Žofrą, reikia užkariauti Rusiją, kuri turi tokius didelius žemės plotus ir gyventojus, taip pratusius kęsti daugybę nelaimių, nuolat besitraukiant armijai į išanksto paruoštas pozicijas. Ar galės tiek pakelti ir iškęsti vokiečių tauta, kada atsivers jos akys, ir ji supras, jog kaizeris veda jos šalį į prapultį—yra didelis klausimas. Kaizeris Vilhelmas ir jo šalininkai nenori, ar negali suprasti perspėjimo žodžių, pasakytų Bebelio, geriausio vokiečių tautos dvasios žinovo, kuris pasakė, jog vokiečių sumušimas padarys stebuklą. Tas stebuklas, visų vokiečių gyvenimo žinovų nuomone, greičiau atsitiks, negu daugumas tikisi, nes negalimas yra daiktas, kad vokiečiai artimiausioje ateityje neprakištų kame nors kokio didelio mūšio. Anglai ir prancūzai užtat taip ir džiaugias, sužinoję jog

pats kaizeris vadovauja kariuomenei, nes jie gerai žino senovės galvočiaus pasakymą: „Levų armija, vedama asilų, turi būti sumušta“.

J. J.

Pabėgėlių sukuryje.

Išvažiavau senai. Vokietis dar tebebuvo toli nuo Vilniaus. Bet jau ir tuomet buvo jaučiama, kad karas artinasi. Mieste ūmai pritrūko smulkių pinigų. Nė už didžiausią kainą negalima buvo gauti virvių, dėžių ir viso, kas reikalinga ruošties kelionei. Miestas ūmai surimėjo. Žmonės vaikščioja susirūpinę. Stotyje tikra kova už laimę pakliūti traukinin.

Didžiausiu vargu įsispraudžiau į traukinį ir aš. Žmonių tikra kamša. Tarp dėžių, čemodanų, maišų ne tik nepasidėsi, bet net nė valandėlės vietoje nepastovėsi.

Naujojoje Vileikoje pirmučiausiai teko pamatyti „tikrų“ pabėgėlių. Juk „tikrais“ visai teisingai vadinama tik tie, kurie važiuoja prekių traukiniais, kurie alksta, vargsta, kurie važiuoja, nežinodami nei kodėl, nei kam, nei kur. Tarp jų, žiūriu, būrelis baltaskarių moterų, tylių, nuliūdusių.

— Tai mūsų, — tariau sau, ir tuoj išsispraudęs iš vagono, žengiau per dėžes, maišus ir kitokią pabėgėlių gervę.

— Tegū bus pagarbintas!

Stebuklai. Keliolika žydrių akių ūmai sužibo, rimti veidai išsiskleidė laimingu šypsniu, tarsi išvydus artimiausią gentį.

— Ant amžių amžinybų... ponuli, ant amžių...

— Toli, moterėlės, keliaujate?

— Nežinome, ponuli, ar toli; gal tamsta žinosi... į Karkovą?

— Į Karkovą? Toloka... toloka... O iš kur keliaujate?

— Iš Kalkonių stoties...

— Iš Kalkonių į Karkovą? Kokia dvasia jus varo pro čia, kada yra trumpesnis kelias?

— Ar yra trumpesnis?

— Yra...

— Ką mes žinom? Kur veža, ten važiuojame.

Veža žmones aplink. Kiek nereikalingo vargo, kiek laiko gaišaties!

— Kas jūsų tenai laukia? Ar turite ten giminių, pažįstamų?

— Taigi kad neturime. Važiuojame taip sau, atsidavę Dievo valiai. Kur liepė rašyties, ten rašėmės... Sako ten gera, ponuli?

— Kas jums sakė?

— Tai, žmonės kalbėjo. Raštininkas, kuris rašė poperį, ir sakė, kad ten gera, geriau, negu Lietuvoje.

— O aš, tamsta, važiuoju į Sizranę. Miestas toks. Štai Juozukas įkalbinėjo rašyties į Sizranę; sako, ir knygoje pasakyta, kad iš tenai daug duonos vežama... Kaip ten, Juozuk, pasakyta; pasakok ponui... O gal tamsta ir žinai... Kur nežinosi!

— Geografijoje pasakyta: „Sizran' pri Volgie, chlebnaja pristan'—iššovė Juozukas.

Aš patraukiau pečiais. Ką ištikauju? Galima atsakyti į tokį pasakymą. Juk čia visa tragedija. Gana Juozukui išskaityti: „Sizran' chlebnaja pristan'“,—ir bado šmėklos išsigandusiam žmogui tuoj pakvipo gardi duonelė. Gana buvo raštininkui ar šiaip kam paleisti gaudą, kad yra kurioje baloje didelis miestas, kur esą gera ir tuoj žmogui vaidinasi aukso kalnai. Meta visa ir traukia ten. Nėra kas sulaiko, nėra kas pataria.

Ir tokių daug. Vieni traukia į Ufą, kiti į Jekaterinoslavą, dar kiti į Samarą arba Dievas žino kur. Ir ne vienas iš tų pasiryžusiųjų į ilgą, vargingą kelionę, nežino nei tų miestų, nei ten turi pažįstamų. Kas jų laukia? Kas juos varo iš namų? Ar be galo didelė baimė, kurią įkvėpė priešininko pasirodymas? Rodos ne. Nė visi važiuoja savo noru. Vieni važiuoja verčiami, kiti prikalbinti.

Visą kelią kuone kiekvienoje stotyje mūsų traukinys lenkia ilgus pabėgėlių traukinius. Matyti, kad pabėgėliai pavydėdami, su širdies skausmu žiūri į mus, laiminguosius, važiuojančius greitai, o mes dar šiauriamės, skundžiamės: „nepatogu, ankšta“. Ką turi sakyti jie, sugrūsti į purviną

gurbą, kuriame katik atvezė arklius, prekes.

Minske.

Minskas grūstė prigrūstas. Butų, kambarių nesurasi nė už didžiausius pinigus. Nakvynę viešbučiuose galima gauti tikrai pasiūkus policijos ir tat tik turint gerą protekciją. Šiaip, nors ir nakvok gatvėje. Daugumas naujai atvažiavusiųjų taip ir daro. Vakarop žiūrėk — kur krūmelis, ten ir kuopelė.

Stotys (jų dvi) vagonų prigrūstos. Pabėgėlių traukiniai stovi po kelias dienas. Ir laimė tų, kurie turi kuo nusipirkti duonos. Šiaip juos nieks, — bent man ten porą dienų būnant, — nepavalgydina. Maitinimo punktai, kurie ten yra, valgydina tuo tarpu tikrai tuos, kurie apsigyveno Minsko apskrityje. Mušiau telegramą į Vilnių Lietuvos Komitetui. Dabar pravažiuoją alkanieji papenėti.

Teko matyti pabėgėlių bendrabutį. Yra tat iš lentų skubina sukaltas didelis tvartas, toli už miesto. Palyginti — Vilniaus bendrabučiai atrodytų puikūs rūmai. Lietuvių pabėgėlių čia suradau nedaug, vos porą šimtų. Kadangi tikros statistikos nedaroma, sunku sužinoti, kiek jų ten yra ištikrų.

V. Daugelaitis.

Pabėgėliams duoda darbo.

Petrogrado miesto darbo Birža padeda bedarbiams surasti vietų, darbo, o taip pat darbdaviams ir samdytojams surasti darbininkų, tarnautojų ir kit. Visi užrašai dovanai.

Darbo Biržos skyriai:

I. Petrogrado — Pet. storona, Kronversk. prosp. 49. Telef. 276-86 ir 276-87. Atidaryta kasdien, be šventadienių, nuo 10 v. ryto iki 3 v. dienos. Vaikščioja tramvajai: №№ 7, 12, 22, (netoli) — 3, 15, 2.

II. Vosyliaus salos — Vos. sal., 13-oji linija, n. 46. Telef. 666-65. Atidaryta kasdien, be šventadienių, nuo 10 val. ryto ligi 3 val. dienos. Tramvajai vaikščioja №№ 4, 8, 18.

III. Smiltynų — Peski, 3-oji Roždestvenskaja, n. 15. Telef. 262-42. Atidaryta kasdien, be šventadienių, nuo 10 val. ryto ligi 3 val. dienos. Tramvajai vaikščioja: №№ 6, 13, 14, sustodami prie 8-sios Roždestv. №№ 19 ir 4.

IV. Narvos-Kolomnos — Narvos prosp., n. 25. Telef. 646-47. Atidaryta kasdien, be šventadienių, nuo 10 v. ryto ligi 3 val. dienos, ketvirtadieniais ir šeštadieniais — nuo 7 v. ligi 9 v. vakaro. Tramvajai vaikščioja: №№ 1 ir 14; visos stotys netoli skyriaus.

V. Obvodno — Bronnickaja g., n. 15. Telef. 547-53. Atidaryta kasdien, be šventadienių, nuo 8 v. ryto ligi 3 v. dienos. Tramvajai vaikščioja: №№ 16, 15 ir 9 Zagorodno prosp.

VI. Šliselburgo — Smolenskoje Selo, Perevoznaja nab., n. 31. Telef. 130-97. Atidaryta kasdien, be šventadienių, nuo 10 v. ryto ligi 3 v. dienos. Parovaja konka.

VII. Viborgo — Vib. stor., Astrachanės gat., n. 15. Telef. 191-69. Atidaryta kasdien, be šventadienių, nuo 10 val. ryto ligi 3 val. dienos. Tramvajai: №№ 1, 6, 8, 21, sustodami Astrachanės g. ir Finų prosp. kampe.

Laikinasis skyrius pabėgėliams — Anglijsk. prosp., n. 36. Telef. 678-19. Atidaryta nuo 10 val. ligi 3 val. dieną. Tramvajai: №№ 1, 13, 14, 21, sustodami Anglijsk. prosp. ir Sadovos g. kampe.

Darbo Biržos Centralinė Kontora — Kronverskij prosp., 49.

Gg. „Vairo“ skaitytojams.

Susitarę su „Vairo“ leidėjais, vietoje „Vairo“ kurio, susidėjus aplinkybėms nebegalima siuntinėti, lig metų galo siuntinėsim „Vairo“ skaitytojams „Lietuvių Balsą“. Tad prašome „Vairo“ skaitytojų pranešti mums savo adresą.

Visų Lietuvių Komiteto igaliotinių Biuras prašo pranešti savo adresus.

Redaktorius-Leidėjas M. YČAS.

Centralinio Komiteto Lietuvių Draugijos del karo nukentėjusiems šelpti Pirmininko, Valstybės Dumos atstovo Martyno Yčo adresas: Петроградъ, Басковъ пер. № 29, telef. 652-02.

Ten pat gyvena Centralinio Lietuvių Komiteto Sekretorius St. Šilingas.

Centralinio Lietuvių Komiteto ir Pabėgėlių surašymo bei žinių teikimo Biuro adresas: Петроградъ, Басковъ пер., 29, кв. 10; tel. 652-02.

Šeimyna ieško šių žmonių:

1) Jokūbo Čigo ir jo dukterų: Sofijos, Alvirės ir Marės — iš Šližių, Papilio vals., Zarasų apskr., Kauno gub.

2) Jono Krukonies — „Saulės“ kursų mokinio, iš Agarinių sodž., Suvalkų gub., kuris pastaraisiais laikais atsiskyrė nuo savo šeimynos Vilniuje.

3) Petronėlės Tiškevičienės ir jos dukterų Kotrynos ir Petronėlės iš Betygolos valsč., Kauno gub.

Visus šiuos žmones prašoma atsiliepti ir paduoti savo adresą Biurui, adresas: Petrograd, Baskov pereulok, namo № 29. — Informaciono-Registracionnoje Biuro.

Liaudies mokytojai, ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ atsiliepkite!

Jaučiama, kad liaudies mokytojams bus daug darbo. Kas nori gauti MOKYTOJO vietą, rašykite: į Centralinį Lietuvių Biurą: Петроградъ, Басковъ переулочъ д. № 29, кв. 10.

Reikalinga guvernantė, kuri vaikščiotų į namus, prirengti vaikui į gimnaziją. Užsiimti nuo 10 val. ryto lig 3-3½ poriet. Mokesnis — apie 30 rb. permėnėsi ir pusryčiai su pietumis. Adresas: Verejskaja 30/32, b. 8. J. Šliogerio.

Reikalingi inteligentai lietuviai,

kurie galėtų važinėti po įvairias vietas pabėgėlių šelpimo reikalais. Del sąlygų reikia kreipties į Centralinį Lietuvių Draugijos Biurą: Petrapilis, Baskov pereulok № 29-10.

LIEPOS 28 D. 1915 M. IŠĖJO PIRMASAI

BARAS

EILĖS.—Zigmo Gėlės, Adomo Juodojo, Balio Sruogos, Sofijos Čiurlionienės (Kymantaitės) ir Kazio Binkio. Eilių vertimai — iš A. Niemojevskio, K. Balmonto ir A. Bloko.

„MĖNESIENA“ Igno Šeinaus, „SKERDŽIUS“ Vinco Krėvės, „JURA“ Sofijos Čiurlionienės (Kymantaitės) ir „ALLEGRO“ Vytauto Bičiūno.

„TAUTOS DAINŲ GENEZIS“ Stasio Šilingo, „PRŪSŲ LIETUVOS VI-SUOMENĖ DUONELAIČIO METU“ Mykolo Biržiškos, „DUONELAITIS“ Igno Šeinaus ir „PO VELĖNA PUMPURĖLIS“ Balio Sruogos.

Vertimai iš A. Niemojevskio iš „Amžių dulkes prarausius“, iš Rabindranato Tagoro iš „Gitandžali“ ir „Daržininko“ ir iš Fridricho Nitschės iš „Šitaip kalba Zaratustra“.

Spalvotas viršelės ir grafika — ADOMO VARNO kompozicija.

Kaina 1 rub. 70 kap. Moksleiviams, kreipiantis į leidėjus, 1 rub. 20 kap. Amerikai kaina 1 dol. 20 c. Kreipties: Petrapilis, Baskov per. 29, b. 12, Stasys Šilingas.

Pabėgėlių surašymo ir žinių teikimo Biuras

prie Centralinio Lietuvių Komiteto del karo nukentėjusiems šelpti

pradėjo darbuoties nuo rugp. 25 d.

Biuras surašo visus lietuvius, išsiblaškiusius po Rusiją, renka žinias apie jų padėjimą, padeda susieškoti kits kitą giminėms, pažįstamiems ir kaimynams; teikia visokių pabėgėliams reikalingų žinių ir duoda žodžiu ir raštu teisės ir kitokių patarimų.

Biuro adresas: Petrograd, Baskov per. 29, b. 10; tel. 652-02.

Tramvajai vaikščioja šie: №№ 4, 5, 6, 16, 17.

Biuro vedėjas advok. Kazys Šalkauskis.